

M1.T5 El Neorealisme italià

Continguts

- 1.** 1 Introducció
- 2.** 2 Primers personatges
- 3.** 3 Trets característics del neorealisme
- 4.** 4 Antecedents
- 5.** 5 Influències del neorealisme
- 6.** 6 Obres i autors neorealistes

Introducció

El final de la Segona Guerra Mundial causà un gran desconcert a Itàlia. D'una banda, l'ensorrament del règim de Mussolini i la fi de la guerra provoquen una gran sensació d'alliberament a tot el país. De l'altra, Itàlia s'adona de cop i volta que, no només és un país que cal reconstruir, sinó que la pròpia Itàlia d'abans de la guerra no era el país perfecte i pròsper que volia fer creure el feixisme.

En el camp de les arts, aquest desconcert, paradoxalment, fou l'iniciador d'una de les corrents plàstiques més interessants de la postguerra: el neorealisme. Centrat sobretot en el cinema, el neorealisme buscà retratar la Itàlia Real, la Itàlia dels italians. No calia amagar la realitat darrera els grans escenaris i els grans discursos, sinó reconèixer-li la dignitat.

El neorealisme, per tant, és un moviment cinematogràfic que neix a Itàlia l'any 1945 —en acabar-se la Segona Guerra Mundial, el feixisme i Mussolini— i que dura fins al 1952, aproximadament perquè el canvi econòmic, polític i social que experimenta el país fa que canviïn les orientacions cinematogràfiques.

Primers personatges

Al principi, les veus d'alguns realitzadors joves del Centro Sperimentale di Cinematografia s'aixequen contra les imposicions de la censura feixista: Luchino Visconti, amb *Ossessione* (1942); Alessandro Blasetti, amb *Quattro passi tra le nuvole* (1942), i el binomi De Sica-Zavattini, amb *I bambini ci guardano* (1943). El 1945, amb *Roma città aperta*, de Roberto Rossellini, el neorealisme obté la carta de presentació en la història del cinema, i a partir d'aleshores es defineix amb uns trets característics i uns noms clau.

Després del film de Rossellini, el neorealisme produeix obres com ara *Paisà* (1946), del mateix autor; *Ladri di biciclette* (1948) i *Miracolo a Milano* (1950), de De Sica; *La terra trema* (1948), de Visconti; etc. A més d'aquests realitzadors, en el moviment neorealista s'inscriuen noms com ara els de Luigi Zampa, Alberto Lattuada, Pietro Germi, Renato Castellani, Michelangelo Antonioni, Pier Paolo Pasolini i Federico Fellini.

Trets característics del neorealisme

Amb el neorealisme, es fuig de la buida grandiloqüència feixista dels anys anteriors i s'adopta un to marcadament realista. L'ambient cultural del període de postguerra era sofisticat, fals i mafiós. El neorealisme el va substituir per noves idees, pensaments, certeses, curiositats i somnis. Aquests atributs s'obtenen amb:

- La utilització d'actors no professionals, per la naturalitat i espontaneïtat que oferien, però també pel fet que els pressupostos d'aquestes pel·lícules eren molt baixos.
- El rodatge en escenaris naturals, molt sovint era molt difícil disposar d'estudis de gravació, els estudis cinematogràfics romans, Cinecittà —el centre de la producció comercial italiana des del 1936— estaven ocupats pels refugiats, de manera que les pel·lícules s'enregistraven a l'exterior, enmig de tota la devastació de la guerra, però aquests escenaris també ajudaven a transmetre un major realisme.
- L'exposició d'una temàtica (o problemàtica) quotidiana, pròpia de les classes populars: Aquesta temàtica té la voluntat de reflectir la història d'un poble, la realitat de les classes treballadores més desfavorides, l'estat econòmic i anímic de la Itàlia de la postguerra, les condicions precàries en què es viu la quotidianitat, la desesperació i la pobresa social.

- Tan els personatges com els ambients de les pel·lícules tenen un aire d'innocència, sense grans artefactes tècnics (tampoc podien disposar-ne), amb diàlegs senzills. La idea era convidar a l'espectador a reflexionar com a individu social. Els personatges s'humanitzen, s'acaben els herois que tot ho poden. Adquireixen molta importància narrativa i dramàtica els nens i les dones.
- Normalment es prescindia de il·luminació artificial, per tal que el que es veïés en pantalla fos el més semblant al que es podia trobar a la realitat. El nom de neorealisme (nova realitat) justament ve de que tot allò que es veu a les imatges és el que hi ha a la realitat. No són grans discursos sentimentals i personals dels directors.
- Tenien també molta importància els diàlegs, col·loquials i molt abundants. També s'incrusiona en la improvisació i es flexibilitzen els guions.
- S'evitaven les trames i històries d'un cinema més accessible i clàssic. Era un cinema amb una estètica pròpia del documental. Es trenca amb les històries clàssiques dels EEUU amb principis i finals, l'important és la trama i no passa res si no es clausura, és el que es coneix com a "finals oberts"
- S'utilitza sovint el pla seqüència: acció, protagonista i dinàmica queden tancats en una sola presa (pla) que els acompanya en els moviments de càmera sense talls. L'objectiu és summergir i fondre al personatge en l'ambient.

Antecedents

La forma prefixada —neo sorgeix de la necessitat de subratllar el caràcter inèdit d'aquest corrent cinematogràfic. En realitat, però, algunes pel·lícules italianes de l'època muda ja reflectien connotacions realistes amb la voluntat de plasmar una idea del país menys ideal que la difosa pel règim del Duce.

Martoglio: *Sperduti nel buio* (1914)

Serena: *Assunta Spina* (1915)

Blasetti: *Terra madre* (1931), *Gli uomini, che mascalzoni!* (1932) i *1860* (1934).

Això no obstant, els símptomes de canvi no arriben fins a la dècada de 1940, amb *Piccolo mondo antico* (1941) de Mario Soldati, *Quattro passi fra le nuvole* (1942) d'Alessandro Blasetti i *I bambini ci guardano* (1943) de Vittorio De Sica.

La ruptura definitiva arriba amb Luchino Visconti i Ossessione(1943), una versió canyera de Postman always rings twice, de James M. Cain. Per fi es mostra l'autèntica Itàlia, dominada per la misèria i la desocupació, vexada per una policia burleta i persecutòria. La passió, la traïció i la mort són els fils d'una història relatada sense por. La censura, però, fa la seva feina i la distribució se'n ressenteix —sobretot al nord d'Itàlia.

font: <http://cinema-italia.blogspot.com.es/2005/01/caracterstiques-del-neorealisme.html>

Influències del neorealisme

El realisme poètic francès, impulsor de la quotidianitat transcendental, deixa rastre en els cineastes neorealistes italians. De fet, tant Michelangelo Antonioni com Luchino Visconti van treballar al costat de Jean Renoir (Toni, Le jour se lève, La grande illusion). Visconti esdevé ajudant de producció de Renoir i junts roden Une partie de campagne.

font: <http://cinema-italia.blogspot.com.es/2005/01/caracterstiques-del-neorealisme.html>

Obres i autors neorealistes

L'acta de naixement del neorealisme és la presentació de Roma città aperta, rodada amb moltes limitacions entre 1944 i 1945 per Roberto Rossellini. L'experiència dolorosa de la guerra, el trauma de la desocupació i l'esperit de la resistència hi queden ben representades.

Amb Sciuscià (1946), Vittorio De Sica mostra les repercussions que la guerra causa en els més dèbils, els nens. Paisà (1946), de Rossellini, dóna vida —en sis episodis— a la Itàlia nerviosa i fragmentada del 1944.

Més tard, Rossellini viatja a Berlín per rodar Germania anno zero(1947) i explicar la deriva moral d'un país que es fa explícita en el suïcidi d'un nen. De Sica, mentrestant, presenta Ladri di biciclette (1948) i dibuixa una Itàlia suspesa entre les esperances i les frustracions. Paral·lament, amb La terra trema (1948), Visconti reinterpreta i actualitza en clau marxista I malavoglia, de Verga.

Mentrestant, la història continua: les eleccions de 1948 rubriquen la clara derrota de l'esquerra i la releguen a l'oposició. El clima cultural comença a canviar i s'inicia, així, la decadència del neorealisme.